

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/Issue 12 (Eylül/September 2023), s. 1006-1015.

|| Geliş Tarihi-Received: 28.08.2023

|| Kabul Tarihi-Accepted: 17.09.2023

|| Araştırma Makalesi-Research Article

|| ISSN: 2687-5675

|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1351505

Okul Yöneticilerinin Eğitim Programlarına İlişkin Anlamlandırmaları: Bir Transandantal Fenomenoloji Çalışması*

School Administrators' Meanings On Curriculum: A Transcendental Phenomenology Study

Ersin TÜRE**

Öz

Okul yöneticilerinin liderlik rollerinden biri olan öğretim liderliği rolünün, günümüz eğitim sisteminde önemli yere sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, okul yöneticilerinin öğretim liderliği bağlamında, öğretim programlarına ilişkin algıları, görüşleri ve rolleri konu edinilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Husserl'in fenomenoloji yaklaşımının yöntemsel olanakları ile okul yöneticilerinin gündelik hayatlarında öğretim programlarını anlamlandırmalarına yönelik tartışma alanı yaratmaktır. Okul yöneticilerinin gündelik hayat deneyimleri üzerinden öğretim programlarına ilişkin anlamlandırmalarını tartışmayı amaçlayan bu çalışmanın yöntemi nitel araştırma yaklaşımlarında yer alan transandantal (fenomenoloji) görüngü bilim üzerine kurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu, Erzincan il merkezinde görev yapmakta olan ilkököl ve ortaokul yöneticileri oluşturmaktadır. Araştırmada veriler görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, okul yöneticisi ile aynı branşta olmayan öğretmenler arasındaki etkileşim süresinin, aynı branşta olanlara göre daha az olduğu, ilkököl ve ortaokulda görev yapan yöneticiler arasında öğretim programını uygulama mahremiyetinin ortak bir öz oluşturduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğretim programını ve ders planlarını sosyal paylaşım platformları ve bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla hazır olarak aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticileri, eğitim programı, transandantal fenomenoloji.

Abstract

The role of instructional leadership, which is one of the leadership roles of school administrators, seems to have an important place in today's education system. In this study, the perceptions, views and roles of school administrators about teaching programs in the context of instructional leadership are discussed. The aim of this study is to create a discussion area for school administrators to make sense of the curriculum in their daily lives with the methodological possibilities of Husserl's phenomenology approach. The method of this study, which aims to discuss school administrators' interpretations of curricula through their daily life experiences, is based on transcendental (phenomenology) phenomenology.

* Bu çalışma, 17-19 Kasım 2022 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilen International Education Congress'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan/Türkiye, e-posta: ersinture@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8110-575X.

which is included in qualitative research approaches. The study group of the research consists of primary and secondary school administrators working in the city center of Erzincan. In the study, data were collected using the interview method. According to the findings of the research, it was determined that the interaction time between the school administrator and the teachers who are not from the same branch is less than those from the same branch, and the privacy of implementing the curriculum among the administrators working in primary and secondary schools is a common essence. It was concluded that the teachers got the curriculum and lesson plans ready through social sharing platforms and information communication technologies.

Keywords: School administrators, curriculum, transcendental phenomenology.

Giriş

Okul yöneticilerinin önemli sorumluluk alanlarından biri okulda gerçekleştirilen öğretim süreçleridir. Okullarda gerçekleştirilen öğretim süreçleri MEB'in hazırlayıp, geliştirip ve yayınladığı öğretim programları çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle okul yöneticilerinin öğretim süreçlerine ilişkin fikirleri, eylemleri ve aldıkları kararlar öğretim programlarını merkeze alarak gerçekleşmektedir.

Okullarda gerçekleştirilen öğretim süreçleri Millî Eğitim Bakanlığı'nın-MEB'in hazırlayıp, geliştirip ve yayınladığı öğretim programları çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Okul müdürleri, öğretmenler arasından seçilip atanmaktadır. Bu nedenle okul müdürlerinin öğretim programlarına ilişkin deneyimlerinin var olduğu söylenebilir. Diğer taraftan ise yöneticiliğe geçen öğretmenler, birçok bransa / alana/ disipline ait öğretim programlarının uygulandığı bir sürecin sorumluluğunu da yüklenmektedirler. Yöneticiliğe geçen öğretmenler sadece kendi alanı veya branşının yanında alanı / branşı dışına ait öğretim programları ile de etkileşim kurmak zorunda kalmaktadırlar. Okul yöneticileri birçok öğretim programını doğrudan veya dolaylı olarak deneyimlemekte ve öğretim programları okul yöneticilerinin gündelik hayatlarında yer aldığı söylenebilir.

Literatür incelendiğinde, okul yöneticileri ve öğretim programı kavramları öğretim liderliği kavramı ile kesiştiği görülmektedir (Gülbahar, 2013; Aktepe ve Buluç, 2014; Aslanargun ve Bozkurt, 2015; Yeşilyurt, 2019; Gülbahar ve Özdemir, 2019). Bu çalışmalarda okul müdürlerinin öğretim liderliği bağlamında öğretim programlarına ilişkin algılarını, görüşlerini ve rollerini konu edinilmiştir. Çalışmaların sonuçları incelendiğinde okul yöneticilerinin öğretim programları üzerinden kurulan etkileşim alanlarının sorunlu olduğunu belirten çalışmalar olduğu görülmüştür. Diğer taraftan okul yöneticilerinin öğretim programları üzerinden kurulan etkileşim alanlarının oldukça yeterli olduğunu belirten çalışmalar da vardır.

Gülbahar ve Özdemir (2019)'in, öğretmenlerin okul yöneticilerinin eğitim programı liderliğini üst düzeyde gerçekleştirdiklerini bulmuşlardır fakat, Yeşilyurt (2019) ise, öğretmenlerin okul yöneticilerinin eğitim\ öğretim programı liderliklerini orta düzey bulmuşlardır. Aktepe ve Buluç (2014), ise öğretmenlerin, okul yöneticilerinin eğitim\ öğretim programı liderlik davranışlarında birçok sorunla karşılaşmışlardır. Ulusal alanyazında yapılan çalışmalara göre, öğretmenler bağlamında okul yöneticilerinin eğitim programı liderliğine ilişkin farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu nedenle okul yöneticisi, öğretmen ve öğretim programı etkileşimleri bağlamında, bu çalışma daha derin bir incelemeye olanak sağlamaktadır.

Aslanargun ve Bozkurt (2015)'un ve Can (2007)'nin, yaptıkları çalışmada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin öğretim liderliğinin bir alanı olan öğretim programlarında yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür. Okul yöneticilerinin okulun ısınma, temizlik gibi fiziksel ihtiyaçları ve ekonomik sorunlarla

daha çok ilgilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Çiftçi, Sünbül & Köksal (2013) ise, diğer araştırmalara paralel olarak öğretmenlerin öğretim programları konusunda yeterli donanım ve bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı ise Husserl'in fenomenoloji yaklaşımının yöntemsel olanakları ile okul yöneticilerinin gündelik hayatlarında öğretim programlarını anlamlandırmalarına yönelik tartışma alanı yaratmaktır.

Yöntem

Okul yöneticilerinin gündelik hayat deneyimleri üzerinden öğretim programlarına ilişkin anlamlandırmalarını tartışmayı amaçlayan bu çalışmanın yöntemi nitel araştırma yaklaşımlarında yer alan (fenomenoloji) görüngü bilim üzerine kurulmuştur. Fenomenoloji deseninde Husserl'in felsefi yaklaşımı temele alınmıştır. Husserl fenomenoloji kavramını bir düşünce yaklaşımı olarak görmenin yanı sıra gerçekliğe bilincin aracılığı ile ulaşılan bilimsel bir çaba olarak görmektedir. Husserl'e göre fenomenoloji, gündelik hayat yaşantılarında bir nesneliliğin ortaya çıkışının betimlenmesi bilimidir. Husserl fenomenoloji ile yaşamımızda ortaya çıkan nesnel gerçekliklere ulaşmak için redüksiyon (indirgeme), yönelimsellik (intention) ve transandantal kavramlarına yer vermiştir(Husserl, 1936; 1976).

Yönelimsellik

Yönelimsellik, düşünen ile düşünülen arasındaki ilişkidir. Bu ilişki bilinçli edimden; deneyimden oluşur (Lewis& Staehler, 2014). Yönelimsel bir bilinç; noema ve noesis unsurlarının barındırmaktadır. Bu çalışmada noema (Yönelimselliğin nesne tarafı) öğretim programları, noesis (Yönelimselliğin edim tarafı) okul yöneticilerinin deneyimleridir. Bu bağlamda yönelimselliğin çalışmanın yöntemine olan izdüşümü gündelik hayat deneyimleri üzerinden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme sorularıdır. Diğer bir ifade ile bilinçli edimi; deneyimi, açığa çıkarmak için görüşme soruları, okul yöneticilerinin öğretim programlarına ilişkin gündelik hayat deneyimlerini ortaya çıkarmak üzerinden kurulmuştur. Gündelik hayat deneyimleri analizin başlangıç ve yola çıkış noktasıdır (Lewis & Staehler, 2014). Bu bağlamda görüşme soruları okul yöneticilerinin gündelik hayat deneyimlerini anlatmalarına imkân verecek şekilde hazırlanmıştır. Soruların hazırlanma süreci literatür taraması, soruların oluşturulması, uzman görüşü alma, pilot uygulama, etik kurul izni alma ve tekrar pilot uygulama aşamalarından oluşmaktadır.

Transandantal Yöntem

Transandantal fenomenoloji kavramı ile dünya transandantal özneler arasılık tarafından kurulur (Smith, 2013). Yani bu araştırma ulaşılmaya çalışılan öz; deneyimin nesnesi değil, deneyimin anlamıdır. Hem okul yöneticilerinin öğretim programları ile deneyimlerinin anlamı hem de araştırmacının solipsizme düşmeden kendi anlam, önyargılarını paranteze almaları gerekmektedir. Diğer taraftan ise saf öze ulaşabilmek için "noema" yani "öğretim programları" tırnak içerisine alınmıştır. Diğer bir ifade ile transandantal kavramı ile özneler arasılık kavramı öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın özneleri araştırmacı ve katılımcı olan okul yöneticileridir.

Araştırmaya katılan özneler: İlkokul ve ortaokulda görev yapan okul yöneticileridir. Lise ve okulöncesinde görev yapan yöneticiler ile veri toplama süreci devam etmektedir. Yöneticilerin deneyimleri 1 yıl ile 15 yıl arasında değişmektedir ve öğretmenlik deneyiminde bulunmuşlardır. İlkokulda yöneticilik yapanlar sınıf öğretmenliği branşındadırlar ve şu an herhangi bir derse girmemektedirler. Ortaokulda

görev yapan yöneticiler ise öncelik kendi branşlarında olmak üzere farklı branşlarda haftalık 6 saat derse girmektedirler.

Araştırmanın Diğer Öznesi (Araştırmacı):

Araştırmacı eğitimde program geliştirme alanında doktora mezunu olmakla beraber özellikle «Fenomenoloji» deseninin kullanıldığı nitel araştırmalarda süreçlerinde deneyimlidir. Araştırmacı, Husserl fenomenolojisinin felsefi temelleri ile bilimsel araştırma bağlamında fenomenoloji desenini kullanmak arasında bağ kurma çabasıdadır (Giorgi, 2017). Bu nedenle çalışmanın yönetime ilişkin felsefesi Husserl'in fenomenolojik yaklaşımıdır. Araştırmacı, bu çalışmada eğitim programları alanında Tyler-Taba'nın yaklaşımlarını temele alan kuralcı yönelimler ve bu yaklaşıma ilişkin eleştiriler bağlamında konumlanmıştır. Çalışma sosyal teori bağlamında işlevselci yaklaşım ve Durkheim'in fikirleri üzerinden; eğitim yönetimi alanı bağlamında ise sınırlı ve geniş profesyonellik kavramları üzerinden temellendirmiştir.

Redüksiyon

Nesne ile deneyim arasında ilişkiyi betimleyebilmek için redüksiyon (indirgeme) yapılmalıdır (Smith, 2013). Yani araştırmacı okul yöneticilerinin gündelik hayat deneyimlerini nesnelleştirilirken araştırmacı kendi önyargılarını bir kenara bırakır ve redüksiyon yardımıyla araştırmaya katılanların deneyimleri üzerinden ortak anlama (öz) ulaşılır (Moustakas, 1994; Giorgi, 2006; Merinam, 1994). Bu noktada epokhe alma süreci dünyanın varlığına ilişkin yargıyı olumlamak ne de veya yadsımak; redüksiyon ile dikkati bilince görünme şekline yönlendirmeyi ifade eder. Bu bağlamda araştırmacının kendi farkındalığı (araştırmacı konumlandığı teorik alan ve araştırmadaki bilinci) ile öznellik paradoksu, bilinç problemi aşılmıştır.

Aktarılabirlik, İnandırıcılık, Tutarlılık ve Teyit Edilebilirlik Çalışmaları

Veri toplama sürecine veriler doyuma ulaşmış, kendilerini tekrar edinceye kadar devam edilmiştir. Ayrıca çalışmanın tutarlılığı, aktarılabirliği, teyit edilebilirliği, inandırıcılığına ilişkin çalışmalar gerçekleştirilmiştir. İnandırıcılık için alan ve nitel araştırma uzmanlarından oluşan uzman incelemesi süreci gerçekleştirilmiştir. Aktarılabirlik için amaçlı örneklem türü olan maksimum çeşitlilik gösterecek katılımcılar seçilmiştir ve başka örnekler ile karşılaştırma yapılabilecek şekilde ayrıntılı betimleme gerçekleştirilmiştir. Teyit edilebilirlik için kodlayıcıların uzlaşmaya varması ve dışarıdan bir uzmana bu uzlaşma sürecinin ayrıntılı betimlenmesi ve düşünömsellik (Epokhe alma) süreci bağlamında araştırmacı kendini paranteze almışlardır. Tutarlılık için yarı yapılandırılmış görüşme sorularına yer verilmiştir; yine araştırmacı kendi konumunu açık bir dille ifade etmiştir.

Analiz Süreci

Tüm bunların ardından içerik analizi sürecinde ise uygun kodlama türleri birinci döngü kodlama ve ikinci döngü kodlama gerçekleştirilmiştir. Birinci döngü kodlama olarak, *invivo* ve açık kodlama yapılmıştır (Saldana, 2013). İkinci döngü kodlama için eksensel kodlama süreci gerçekleştirilmiştir. Kodlama işlemleri araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ayrıca zaman zaman ikinci bir kodlayıcı ile de uzlaşmaya varılmıştır. Daha sonrasında kodlamalar sonucunda elde edilen sonuçlar görüngenü bilim bağlamında yorumlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmanın ilk kırılma noktası; yöneticilerin ilkökul veya ortaokullarda görev yapmalarıdır. Ortaokulda görev yapan okul yöneticilerinin branşları bağlamında derse girdikleri belirlenmiştir. Bu nedenle ortaokulda görev yapan yöneticilerin aynı zümreden görev yapan öğretmenler ile etkileşimleri için daha fazla zaman ayırdıkları görülmüştür. Bu süre zarfında ders saati ve şube paylaşımı, varsa destekleme kursu paylaşımı, öğrenci başarıları vb. birçok konuda paylaşımda buldukları ifade etmişlerdir. Ayrıca ortaokulda görev yapan yöneticiler liselere giriş sınavı nedeniyle ortaokul kademesinin son sınıflarında derse giren öğretmenler ile daha fazla etkileşimde oldukları belirtilmiştir. İlkokulda görev yapan okul yöneticilerin ise öğretmenler ile etkileşimlerinin daha sınırlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ilkökulda görev yapan okul yöneticilerinin derse girmemesi öğretim programlarıyla olan etkileşimlerini sınırlandırdığı görülmüştür. Bu nedenle okul yöneticilerinin görev yaptığı kademenin kodlama sürecinde kırılma noktası yarattığı ve temaların bu kırılma noktası üzerinden şekillendiği görülmüştür.

Çizelge 1. Okul Yöneticilerinin Öğretmenler ile Etkileşimleri İlişkin Temalar

İlkokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri	Ortaokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri
<p>Etkileşime girilen ortam: Sene başı Öğretmenler Kurulu Toplantısı- ÖKT ve Zümre Toplantıları Öğretmenlerin derste gözlemlendiği süreç (yilda 1 defa 1 ders saati)</p> <p>Etkileşim Süreci: Evrak kontrolü ve teslimi Gözlem dersinin sonunda süreç hakkında konuşma (Diğer öğretmenlerle paylaşım yapılmıyor.)</p>	<p>Etkileşime girilen ortam: Sene başı ÖKT ve Zümre Toplantıları Öğretmenlerin derste gözlemlendiği süreç (yilda 1 defa 1 ders saati)</p> <p>Etkileşim Süreci: Aynı branştan olan öğretmenler ile ortak içerik hakkında ve konu zaman uyumunu yakalamak için gerçekleşiyor. Evrak kontrolü ve teslimi Gözlem dersinin sonunda süreç hakkında konuşma (Diğer öğretmenlerle paylaşım yapılmıyor.)</p>

İlkokulda görev yapmakta olan okul yöneticileri, öğretmenlerle sene başında öğretmenler kurulu toplantıları (ÖKT) ve öğretmenlerin derslerine yılda 1 defa 1 ders saati gözlemci olarak katılarak etkileşime girmektedirler. Bir diğer etkileşim sürecinde evrak kontrolü ve teslimi yapılmaktadır. Ayrıca, okul yöneticisi ve öğretmen ve gözlem dersi sonunda süreç hakkında konuşmaktadırlar ve bu konuşma diğer öğretmenler ile paylaşılmamaktadır.

Ortaokulda görev yapan okul yöneticileri ise öğretmenlerle, sene başı öğretmenler kurulu toplantıları (ÖKT) ile öğretmenlerin derslerine yılda 1 defa 1 ders saati gözlemci olarak katılarak etkileşime girmektedirler. Bu etkileşim aynı branştan olan öğretmenler ile ortak içerik hakkında ve konu zaman uyumunu yakalamak, evrak kontrolü ve teslimi, gözlem dersinin sonunda süreç hakkında konuşma ile gerçekleşiyor. Bu nedenle okul yöneticisiyle aynı branştan olan öğretmenler aynı zümreden oldukları için etkileşim süresi daha uzun gerçekleşmektedir. Farklı branştan öğretmenlerle ise etkileşim süreci, evrak kontrolü ve teslimi, gözlem dersi sonunda süreç hakkında konuşma ile gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, okul yöneticisi ile aynı branştan olmayan öğretmenler arasındaki etkileşim süresinin daha az olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin görev tanımları arasında, eğitim ve öğretim programlarını geliştirmek, programın uygulanmasını kontrol etmek için sınıflarda gözlem yapmak, öğrencilerin ilerleme düzeylerini sürekli ve sistematik olarak izlemek yer almaktadır

(Gümüşeli, 2014). Okul Yöneticilerinin bunları gerçekleştirmesi için öğretmenlerle sürekli olarak etkileşim içerisinde kalması gerekir. İlkokul ve ortaokulda görev yapan okul yöneticileri, kendisiyle aynı branştan olan öğretmenlerle, kendisinden farklı branşa sahip olan öğretmenlere göre daha fazla etkileşime geçmektedir. Bunun nedeni olarak, aynı lisans mezuniyetine sahip olan yönetici ve öğretmenlerin dersle ilgili ortak bilgi birikimi ve deneyimine sahip olduğu söylenebilir.

Çizelge 2. Öğretim Programını Uygulama Mahremiyeti İlişkin Tema

İlkokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri	Ortaokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri
<p>Öğretim Programını Uygulama Mahremiyeti Hataların özellikle yönetici ile öğretmen arasında kalmasına özen gösterme. Olumlu örnekler de diğer öğretmenler arasında ayrım olmamasına özen gösterilerek ifade ediliyor. Doğrudan isim ifade edilmiyor.</p> <p>Nedenleri: Ast üst ilişkisi, Hata yapma korkusu, Denetime ilişkin pasif direniş Hataların veya eleştirilerin kişiselleştirilmesi (Profesyonellikten uzaklaşma)</p>	<p>Öğretim Programını Uygulama Mahremiyeti Hataların özellikle yönetici ile öğretmen arasında kalmasına özen gösterme. Olumlu örnekler de diğer öğretmenler arasında ayrım olmamasına özen gösterilerek ifade ediliyor. Doğrudan isim ifade edilmiyor.</p> <p>Nedenleri: Ast üst ilişkisi, Hata yapma korkusu, Denetime ilişkin pasif direniş Hataların veya eleştirilerin kişiselleştirilmesi (Profesyonellikten uzaklaşma)</p>

İlkokul ve ortaokulda görev yapan okul yöneticileri ile görüşüldüğünde ortak bir öze ulaşılmıştır: “Öğretim programını uygulama mahremiyeti.” Öğretim programını uygulama mahremiyeti, öğretmenlerin program uygulamalarını sadece yönetici ve öğretmen arasında kalmasıdır. Bu durumun mahremiyet şeklinde kalması, uygulamanın iyi ya da kötü olmasıyla ilgisi olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü, uygulamada olumsuz örnekler varsa bu durum diğer öğretmenlerden saklandığı gözlemlenmiştir. Uygulamada olumlu bir örnek varsa, okul yöneticisi diğer öğretmenler tarafından ayrımcılık düşüncesiyle, bu durumu saklamaktadır. Diğer bir ifadeyle, öğretim programları uygulamalarının olumlu ya da olumsuz olmasından bağımsız olarak: yöneticiler ve öğretmenler arasında bir mahremiyet alanının ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durumun nedenleri arasında, ast üst ilişkisi, hata yapma korkusu, denetime ilişkin pasif direniş, hataların veya eleştirilerin kişiselleştirilmesi (profesyonellikten uzaklaşma) gibi nedenler olduğu gözlemlenmiştir.

İş birliği, meslektaş koçluğu, takım çalışması, ortaklık, akıl hocalığı, profesyonel gelişim, karşılıklı ilişkiler ve sonuçlara odaklılık, ‘profesyonelliğin’ en önemli özelliğidir. (Hargreaves ve Goodson, 1996). Ayrıca bu durum sınırlı bir profesyonellik olarak yorumlanabilir (Hoyle, 1980). Bu bağlamda okul yöneticilerinin “Deneyim Aktarıcı Rolü”nü gerçekleştirememektedirler. Bu çalışmada “deneyim aktarıcılık rolü” yöneticinin kendi deneyimlerinden öte okulda diğer öğretmenler tarafından gerçekleştirilen deneyimleri tüm okul öğretmenlerine eleştirel entelektüel biçimde aktarımının yapılmasıdır. Özetle öğretim programını uygulama mahremiyeti okul yöneticilerinin “Deneyim Aktarıcı Rolü”nü engellemektedir.

Çizelge 3. Okul Yöneticilerini Öğretim Programlarının Uygulamasına İlişkin Tema

İlkokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri	Ortaokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri
---	--

Öğretim Programları hazır alınmaktadır. Öğretmenler kendilerini tekniker bağlamında görmekteler. Öğretmenler kuralcı anlayış ile öğretim süreci devam etmekte.

Eğitim programları üzerinden kurulan dil; yöneticinin deneyimleri üzerinden kurulmaktadır.

Taba-Tyler yaklaşımlarına dayalı program geliştirildiği, öğretim süreçlerinde görev yapabilecek öğretmenlerin betimlenmesidir.

Öğretim programı kavramı, eğitim programı kavramına dönüşmekte. Duyuşsal kazanımların farkına vardıklarını ifade edilmekte. Sadece sınav için ve akademik başarı için odaklanmadıkları belirtilmiştir. Duyuşsal gelişimin birçok kültürel ve sosyal etkinlik içerisinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Yol haritası şeklinde ifade etmekte, fakat betimleyici değiller. Yöneticinin girmek zorunda olduğu derslerde deneyimlerinden üzerinden öğretim süreci gerçekleşmektedir. Merkezîyetçi program yapısının farkındalar.

İlkokulda görev yapmakta olan okul yöneticileri, öğretmenlerin öğretim programlarını hazır olarak aldıklarını söylemektedirler. Bu bağlamda öğretmenler kendilerini öğretim programı teknikeri olarak görmekte ve kuralcı anlayış ile öğretim sürecini devam ettirmektedirler. Öğretmenler ile eğitim programları üzerinden kurulan dil, yöneticinin deneyimleri üzerinden kurulduğu gözlemlenmiştir. Okul yöneticilerinin gözünden öğretmenlerin, eğitim programlarının Taba-Tyler yaklaşımlarına dayalı olarak geliştirildiği söylenmektedir.

Ortaokulda görev yapan okul yöneticileri, öğretmenlerin öğretim programı kavramını eğitim programı kavramına dönüştürmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Eğitim programının yalnızca sınav ve akademik odaklı değil, birçok kültürel ve sosyal etkinlik içerisinde gerçekleşmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ortaokul okul yöneticileri, eğitim programlarını yol gösterici olarak ifade etmişlerdir. Yöneticilerin girmek zorunda olduğu derslerdeki öğretim süreci bireysel deneyimleri üzerinden gerçekleşmektedir ve yöneticilerin merkezîyetçi eğitim programı yapısının farkında oldukları gözlenmektedir.

Türe (2017)'nin yaptığı çalışmada, öğretmenlerin önemli bir bölümünün Taba-Tyler yaklaşımını temele alan merkezîyetçi eğitim programı teorilerine yakın olduğunu saptamıştır. Diğer bir ifadeyle, öğretmenler geliştirilmiş ve hazır aldıkları programları uygulamayı tercih ettikleri söylenebilir.

Okul yöneticileri merkezîyetçi program yapısının farkındalar. Bu nedenle öğretim uygulamalarının odağını ve MEB in hazırladığı öğretmen kılavuz kitaplarının yerini yayın evlerinin kılavuz kitapları yerini aldığını belirtmişlerdir. Bu durum tekniker öğretmen yapısını güçlendirdiği görülüyor. Diğer taraftan okul yöneticileri bu durumun örtük program anlamında bir riskli öğrenmeler yol açabileceğini ifade etmişlerdir. Merkezîyetçi yaklaşımla ve diğer uygulamalar ile işlevselci yaklaşıma uygun bir teorik temel hedeflendiği gözlenmekte fakat işlevselci eğitim modeline ilişkin uygun bir süreç olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü işlevselci yaklaşımda mesleki profesyonellik kavramlarının bazı gerekleri vardır. İşlevselci yaklaşımda, Barber (1963) profesyonel davranışı tanımlarken dört temel özelliği şu şekilde tanımlamaktadır; (a) yüksek düzeyde genel ve sistematik bilgi; (b) toplumun çıkarlarını gözetmektir; diğer bir deyişle özgecilik, (c) öz denetim; (d) ödül sistemi. Bu gerekleri okul yöneticilerinin öğretmenlerin öğretim programı uygulamalarında göremediklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan, Durkheim, ise öğretmenliği, öğretmenin öğrencilerle kurduğu ilişki sırasında kazandığı pratik deneyimler olarak görülmektedir. Sınırlı profesyonellik ile teoriden çok deneyime dayalı, sınıf temelli, sezgisel bir profesyonellikten bahsedilmektedir (Hoyle, 1980). Bu nedenle öğretim programı uygulamaları bağlamında Taba-Tyler yaklaşımlarına bağlı tekniker öğretmen yapısı sınırlı profesyonellik bağlamında değerlendirilebilir.

Çizelge 4. Okul Yöneticilerinin Yaygın Tembelliğe İlişkin Tema

İlkokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri	Ortaokulda Görev Yapan Okul Yöneticileri
<p>Öğretim programlarının hazırlanmasından, derste gerçekleştirilen öğretim sürecine kadar bilgi iletişim teknolojileri ve sosyal paylaşım platformları kullanılıyor. Bu durum yaygın tembelliğe ilişkin şüphe doğuruyor.</p>	

İlkokul ve ortaokul yöneticileri, öğretmenlerin öğretim programı ve derste gerçekleştirilecek olan öğretim sürecini hazırlarken bilgi iletişim teknolojileri ve sosyal paylaşım platformlarını kullandıklarını söylemektedirler. Bu durumun yaygın tembelliğe ilişkin şüphe doğurduğu söylenebilir.

Yıldırım ve Öztürk'ün (2002) yaptığı araştırma sonucuna göre, yıllık planlar hazırlanırken öğretmenlerin kendi verdikleri katkıların az olduğu, ders programlarının yalnızca şekilsel olarak uygun olduğu fakat öğrenci özelliği ve düzeyine göre hazırlanmadıkları görülmüştür. Öztürk (2012), öğretmenlerin ders planını hazırlarken içeriğin tamamına yakınının, ders kitaplarından ve öğretim programından alındığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda bu konuda yapılan çalışmaların sınırlı olduğu da belirtilmiştir. Bu nedenle okul yöneticileri öğretmenlerin, bilgi iletişim teknolojileri ve sosyal paylaşım platformlarından tembellik yaratacak bağlamda yararlanmaları, öğretim programlarının uygulanması bağlamında şüphe duyduklarını belirtmişlerdir.

Sonuç

Bu çalışmada, Husserl'in fenomenoloji yaklaşımının yöntemsel olanakları ile okul yöneticilerinin gündelik deneyimlerinde öğretim programlarını anlamlandırmalarına yönelik öze ulaşıldı. Bu özlerden ilki okul yöneticileri ve öğretmenler arasında öğretim programını uygulama süreçleri mahremiyeti alanı içinde saklanmaktadır. Böylece okul yöneticileri, uygulanan olumlu ve olumsuz deneyimleri aktaramamaktadır. Bu durum öğretmenlerin akran değerlendirme ve paylaşımı yapmalarını olumsuz etkilediği söylenebilir. Bu durumun okul yöneticilerinin gözünden öğretmenlerin bireysel ve akran mesleki gelişimlerini engellemektedir.

İlkokul ve ortaokul yöneticileri öğretmenler ile öğretim programları üzerinden kurdukları etkileşim süresi ve ortamı bağlamında farklılık göstermektedir. Ortaokulda görev yapan okul yöneticilerinin branşları bağlamında derse girdiklerinden dolayı aynı zümreden görev yapan öğretmenler ile etkileşimleri için daha fazla zaman ayırdıkları görülmüştür. Ayrıca ilkokulda görev yapan okul yöneticilerinin derse girmemesi öğretim programlarıyla ve öğretmenler ile olan etkileşimlerini sınırlandırdığı görülmüştür.

Okul yöneticilerinin öğretmenlerin öğretim programları ilişkilerine yönelik ifadelerinden Tabata-Tyler yaklaşımını temele alan merkezîyetçi eğitim programı teorilerine yakın oldukları saptamıştır. Ayrıca, öğretmenler geliştirilmiş ve hazır aldıkları programları uygulamayı tercih ettikleri söylenebilir. Bu durum okul yöneticilerinin gözünden öğretmenler bağlamında yaygın tembellik olarak görülmektedir.

Teorik sonuçlar bağlamında okul yöneticilerinin gözünden öğretmenler Tabata-Tyler yaklaşımına ve merkezîyetçi eğitim programı yaklaşımlarına yakındırlar. Öğretmenlerin işlevselci paradigma bağlamında sınırlı bir mesleki profesyonellik ile mesleklerine devam ettikleri ve öğretim programlarını uyguladıkları gözlenmiştir.

Kaynakça

- Aktepe, V. & Buluç, B. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Yöneticilerinin Öğretim Liderliği Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 227-247.
- Barber, B. (1996). *Meslekler Sosyolojisinde Bazı Sorunlar*. (çev. Z. Cirhinlioğlu). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Bozkurt, S. & Aslanargun, E. (2015). Okul Müdürlerinin Öğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin Görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 237-251.
- Can, N. (2007). İlköğretim Okulu Yöneticisinin Bir Öğretim Lideri Olarak Yeni Öğretim Programlarının Geliştirilmesinde ve Uygulanmasındaki Yeterliliği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(2), 228-244.
- Çiftçi, S., Sünbül, A. M., & Köksal, O. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Düzenlenmiş Mevcut Programa İlişkin Yaklaşımlarının ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 281-295.
- Durkheim, E. (2004). *Ahlak Eğitimi* (çev. Oğuz Adanır). İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Giorgi, A. (2006). Concerning variations in the application of the phenomenological method. *The Humanistic Psychologist*, 34(4), 305-319.
- Giorgi, A. (2017). A Response to the Attempted Critique of the Scientific Phenomenological Method. *Journal of Phenomenological Psychology*, 48(1), 83-144.
- Goodson, I., & Hargreaves, A. (1996). *Teachers' Professional Lives*. London: Falmer Press.
- Gülbahar, B. (2014). Okul Yöneticilerinin Öğretim Programlarının Uygulanmasındaki Öğretim Liderliği Rollerini Belirlemeye Yönelik Bir Alanyazın Tarama Çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 44 (201), 83-108.
- Gülbahar, B. & Özdemir, S. (2019). Okul Yöneticilerinin Öğretim Programlarının Uygulanmasındaki Öğretimsel Liderlik Rollerine İlişkin Öğretmen Algılarının İncelenmesi. *Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1759-1790.
- Gülbahar, B. (2014). İlkokul Müdürlerinin Öğretim Programlarının Uygulanmasındaki Öğretim Liderliği Rollerini. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 104-128.
- Gümüşeli, A. İ. (2014). *Eğitim ve Öğretim Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hoyle, E. (1980). Professionalization and Deprofessionalization in Education. E. Hoyle & J. Megarry (Eds.), *World Yearbook of education 1980* (s. 42 - 57). London: Kogan Page.
- Husserl, E. ([1936] 1970). *The Crisis of European Sciences and Transcendental Phenomenology*, Evanston: Northwestern University Press.
- Lewis, M. and Staehler, T. (2014), *Phenomenology: An Introduction*. London: Bloomsbury.
- Merriam, S. (2014). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological Research Methods*. Sage publications.
- Öztürk, F. (2012). Eğitimin Felsefi Temelleri. İçinde Turan, S. ve Özden, Y. (Edt.), *Eğitim Bilimine Giriş* (ss. 126-147). Ankara: Pegem Akademi.

- Saldaña J. (2013). *The Coding Manual for Qualitative Researchers* (2nd ed.). London, England: SAGE.
- Smith D. W. (2013). *Husserl* (2nd ed.). London, England: Routledge.
- Türe, E. (2017). *Öğretmenlerin Eğitim Programı Teorilerine İlişkin Yönelimleri ve Öğrenme-Öğretme Sürecine Yansımaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Yeşilyurt, E. (2019). Güncellenen Öğretim Programları Bağlamında Okul Yöneticilerinin Program Liderliğinin Değerlendirilmesi. *The Journal of International Social Research*, 12(62), 1119-1142.
- Yıldırım, A. ve Öztürk, E. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Günlük Planlarla İlgili Algıları: Öncelikler, Sorunlar ve Öneriler. *İlköğretim-Online*, 1(1), 17-27.